

»Slovenščina, moj jezik«

»Slovenščina, moj jezik« je geslo nad-
vse zanimive akcije iniciativne skupine
mladih koroških rojakov pri Katoliški mladi-
ni in Krščanski kulturni zvezi.

Skupina je predstavila svojo akcijo z
lično opremljenim letakom, kateremu je
sledil še lepak, nenazadnje pa s pisanjem v
koroške slovenske liste, kot so npr. Nede-
lja, Naš tednik in Slovenski vestnik.

Kaj pa si pravzaprav mladi koroški ro-
jaki obetajo s to akcijo? Ob prebiranju o-
menjenega letaka, ki je nekakšen program-
ski razglas želja in nagibov, ki so prispe-
vali k nastanku akcije, lahko razberemo
sledede smernice, ki bi jih lahko tudi »tu-
kajšnji« Zamejci prevzeli.

1. V »manjšinski situaciji« je tudi je-
zik manjšinske skupnosti v podrejenem po-
ložaju. Ogrožen je bodisi zaradi objektiv-
nih dejstev (kot so npr. pomanjkanje struk-
tur oz. možnosti uporabe slednjega v jav-
nosti) kot zaradi subjektivnih — izražanje
v jeziku večinskega naroda, »ker je bolj
primeren« ...

2. Jezik-kultura-identita: trije pojmi,
ki so tesno povezani oz. odvisni. V tem
razmerju ima jezik prvenstveno vlogo, v
kolikor prav preko jezika, oz. zmožnosti
sporočanja in razbiranja sporočil v določe-
nem »kodu« (jeziku) človek razvije svojo
osebno, kulturo, identiteto. Zunanji pri-
tiski, kot smo že zapisali v prejšnjem od-
stavku, vplivajo najprej na jezik kot tak.
Govornik manjšinske skupnosti si zaradi
omenjenih razlogov čestokrat »izposodi«
izraz, ki ga morda popači in »posvoji«, ne
išče pa ustreznega slovenskega (knjižnega)
izraza. Besedni zaklad materinščine »boga-
ti« s sposojenkami iz jezika večinskega na-
roda;

3. Jezikovno znanje oz. zmožnost ka-
kovostnega sporočanja v nekem kodu (je-
ziku) nekako »avtomatično« določa narod-
no pripadnost človeka, določa pripadnost
posameznika neki širši (tudi jezikovni)
skupnosti. ZATO JE POTREBNO »GOJI-
TI« IZBRAN JEZIK, TREBA JE ZAČU-
TITI SLOVENŠČINO KOT SVOJ JEZIK...

Problem, ki so ga koroški mladinci na-
kazali, ne zadeva samo njihovega specifič-
nega primera. Tudi pri nas bi lahko govo-
rili o podobnih problemih, treba pa je le
začeti, začutiti določeno potrebo, oz. prene-
sti jih na zavestno raven. Vprašanje rabe
slovenščine v javnosti, možnost študija slo-
venskega jezika na tržaški univerzi (na fi-
lozofski fakulteti je slovenščina lahko tudi
glavni diplomski jezik, sicer pa je po »sta-

Peter Rustja

dalje na 2. strani ■

Leto 1789 in Slovenci

Letos se spominjamo obletnice velike-
ga dogodka, ki je pomenil pravi mejnik v
evropski in svetovni zgodovini. 14. julija
1789 so v Parizu uporniki napadli zloglas-
no ječo Bastiljo in s tem nekako pritisnili
gumb za začetek francoske revolucije. Ne
bomo tu opisovali dogodkov in zgodovin-
skih razlogov za to pomembno prelomnico,
ki je prižgala baklo svobode, enakosti in
bratstva med narodi. Niti ne bomo tu ob-
ravnavali senčnih plati teh dogajanj, ko so
pod gesli revolucije padale glave pod gi-
ljotino, začenši s kraljem Ludvikom XVI.
in kraljico. Res je, da revolucija žre tudi
svoje otroke ... kar so izkusili razni Robes-
pierre in še drugi.

Gesla in nadaljnji razvoj revolucije so
nato prinesli nov položaj po Franciji in
Evropi. Revolucija leta 1789 je med dru-
gim spočela in rodila tudi Napoleona in
njegove podvige. Francosko cesarstvo se je
izoblikovalo v prejšnjem blišču Burbon-
cev, vendar je vtisnilo toku zgodovine tu-
di zelo pozitivne momente. Bonaparte je
s svojimi armadami obšel kot burja domala
vso Evropo, od Atlantika do Urala (kot je
večkrat sanjal njegov »naslednik« našega
stoletja, general De Gaulle). Povsod je po-
nesel, poleg francoskega imperija in moči
tudi gesla, ki jih je rodila revolucija.
Bratstvo, enakost, svoboda! Razni evropski
narodi, do takrat tlačeni pod dvoglavim
ali drugačnim orlom, so lahko tedaj zadi-
hali novo svežino, ki je prej niso poznali.
Tako tudi Slovenci, ki jim je prav napo-
leonska Francija prinesla slovenski jezik v
šole in urade!

»Ilirija oživiljena« — — — Napoleon
reče: »Ilirija vstan!« — — — Po dolgih

stoletjih nepriznanja uradne enakopravnosti
in priznanja jezikovnega dostojanstva
je prav obdobje Napoleonove Ilirije prinelo
slovenskemu narodu vsaj začasno in —
na žalost — kratkotrajno narodno in jezi-
kovno enakopravnost. Še danes v Ljubljani
v znak priznanja o tem priča nemo, a
vendar zgovorno, spomenik Napoleonu in
Iliriji. Tako beremo o takratnem franco-
skem guvernerju Ilirije, maršalu Marmon-
tu, vojvodi dubrovniškem, v Aškerčevih
verzih:

Maršal Marmont, to mož je vrl —
Francoza slika živa — — — — —
Fraternité, égalité — égalité in li-
berté — to geslo bodi naše!

Po dvesto letih se Slovenci spet ozira-
mo ne le v Francijo, ampak v širšo Evro-
po. Pred nami so novi cilji in hrepenenja,
tako zamejskih Slovencev kot matične Slo-
venije. V Evropi narodov danes lahko gle-
damo nove mejnike, ki naj odprejo — tudi
v duhu nekdanjih gesel revolucije iz leta
1789 in njih duhovnih očetov, med kateri-
mi sta bila Rousseau in Voltaire, vidca nad-
narodne družbe Evrope — neslutene raz-
sežnosti za vse njene narode, velike in
male.

Naj idealno zaključijo te kratke misli
spet lepi verzi našega epskega pesnika, ki
jih daje v usta sodobniku in očetu takrat-
ne Ilirije oživiljene, Valentinu Vodniku:

»v imenu vseh Slovencev tu,
v imenu našega rodu
Napoleonu slava!«

a. b.

Andreotti zagotovil zaščito manjšini

Italijanski zunanji minister Andreotti,
ki je 30. januarja opravil obisk v Beogra-
du, kjer je bil gost svojega jugoslovanskega
kolege Lončarja, se strinja, da je končno
napočil čas, ko je treba slovenski manjšini
v Italiji z zakonom priznati polno zaščito.
Takšne zaščite morajo biti deležni tudi
Slovenci v Benečiji ter v videmski pokrajini
na splošno, čeprav je stanje v Benečiji,
Reziji in Kanalski dolini — tako je dejal
minister Andreotti — različno od tistega
na Tržaškem in Goriškem.

Manjšinska problematika je torej bila
predmet pozornosti med beograjskimi go-
govori, kot je ustrezalo pričakovanju Slo-
vencev v Italiji, katerih odposlanstvo je tik

pred prihodom šefa italijanske diplomacije
bilo obiskalo jugoslovanskega zunanjega
ministra Lončarja.

Kar zadeva odnose med obema država-
ma, je Andreotti poudaril, da sta Italiji pri
srcu **neuvrščenost in enotnost** Jugoslavije.
V tej zvezi je zagotovil podporo svoje vlade
in ostalih držav članic EGS pri premagovanju
in odstranjevanju sedanjih gospodarskih težav.

Verjetno ni bilo naključje, da je mini-
ster Andreotti, ki med italijanskimi politi-
ki ima največji ugled v mednarodnem sve-
tu, obiskal Beograd ravno na dan, ko se je
začelo pomembno zasedanje Centralnega
komiteja Zveze komunistov Jugoslavije.

RADIO TRST A

■ NEDELJA, 5. februarja, ob: 8.00 Jutranji radijski dnevnik; 8.20 Koledarček; 8.30 Kmetijski tednik; 9.00 Sv. maša iz župnijske cerkve v Rojanu; 10.15 Mladinski oder: »Carski sel« (Jules Verne - Marjana Prepeluh); 11.00 Nediški zvon; 11.45 Vera in naš čas; 12.00 Narodnostni trenutek Slovencev v Italiji; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 »Slovensko pismo«. Pisna pričevanja slovenskih umetnikov; 16.00 Šport in glasba; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

■ PONEDELJEK, 6. februarja, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.40 Pravljica; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 Naše ljube navade in razvade; 10.00 Poročila in pregled tiska; 12.00 V ponedeljek ob 12h; 12.40 Zborovska glasba; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 13.30 Gospodarska problematika; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Goriški razgledi; 15.00 Roman v andaljevanjih: Eugène François Vidocq; »Moje pustolovščine«; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 18.00 Kmetijski tednik; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

■ TOREK, 7. februarja, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.40 Pravljica; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 Naše ljube navade in razvade; 10.00 Poročila in pregled tiska; 12.40 Zborovska glasba; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 13.30 Od Milj do Devina; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Iz Benečije; 15.00 Roman v nadaljevanjih: Eugène François Vidocq; »Moje pustolovščine«; 15.19 V našem zaporu; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 18.00 Georges Feydeau: »Hotel svobodne menjave«, komedija; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

■ SREDA, 8. februarja, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.40 Pravljica; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 Narodnostni trenutek Slovencev v Italiji; 10.00 Poročila in pregled tiska; 12.00 Zdravniška posvetovalnica; 12.40 Zborovska glasba; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 13.30 Na goriškem valu; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Govorimo o glasbi; 15.00 Roman v nadaljevanjih: Ivan Pregelj; »Plebanus Joannes«; 15.29 Novice iz sveta lahke glasbe; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 18.00 Večna ženska proza; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

■ ČETRTEK, 9. februarja, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.40 Pravljica; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 Slovenska postna premišljevanja; 10.00 Poročila in pregled tiska; 12.00 Živeti zdravo; 12.40 Zborovska glasba; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.10 Dvignjena zaveza; 15.00 Roman v nadaljevanjih: Ivan Pregelj; »Plebanus Joannes«; 15.27 Pri nas na obisku (pevci in skupine slovenske lahke glasbe); 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Zenski in moški zbor »Vilnius« iz Vilne na Litovskem; 18.00 Zanimivosti iz arhiva Ciril-Metodove šole v Trstu ob 100-letnici ustanovitve; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

■ PETEK, 10. februarja, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.40 Pravljica; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 Koroški portreti; 10.00 Poročila in pregled tiska; 12.00 Zenske in politika; 12.40 Zborovska glasba; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 13.30 Od Milj do Devina; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 »Pravljični svet v barvah«; 14.30 Zapisi in glasba; 15.00 Roman v nadaljevanjih: Ivan Pregelj; »Plebanus Joannes«; 15.31 Naši kraji in ljudje; 16.45 Postni govor; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 18.00 Kulturni dogodki; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

■ SOBOTA, 11. februarja, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.40 Pravljica; 8.00 Poročila in deželna kronika; 10.00 Poročila in pregled tiska; 12.00 Narava ima vedno prav; 12.40 Zborovska glasba; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 »Bom raredu stazice«; 15.00 Zabavnoglasbeni program; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 18.00 Umetniški večer z Alešem Valičem; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

Izdajatelj: Zadruga z o. z. »NOVI LIST« — Reg. na sodišču v Trstu dne 20.4.1954, št. 157. Odgovorni urednik: dr. Drago Legiša — Tiskarna Graphart Trst, ulica Rossetti 14, tel. 772151

Dne 8. aprila kongres Ssk

Slovenska skupnost bo imela svoj deželni kongres 8. aprila v dolinski občini. O tem je na zadnjem zasedanju razpravljalo deželno tajništvo Ssk. Do takrat bodo stekli kongresi po sekcijah, kongresi Mladinske sekcije in pa pokrajinska kongresa Ssk v Gorici in Trstu.

Na prvi letošnji seji deželnega tajništva je podal obširno poročilo o političnem položaju pri nas in o opravljenem delu deželni tajnik Ivo Jevnikar, deželni svetovalec Bojan Brezigar pa je orisal nastope v deželnem svetu, zlasti v času proračunske razprave. Obširna razprava, v katero so posegli deželni predsednik Marjan Terpin, bivši deželni svetovalec Drago Štoka, goriška občinska svetovalec Damjan Paulin in Andrej Bratuž, zastopnik Mladinske sekcije Marjan Breclj in člani vodstva Drago Legiša, Rafko Dolhar, Marij Maver, Boris Gombač, Branko Černic, Antek Terčon in Alojz Tul, se je dotaknila tudi položaja v Sloveniji in Jugoslaviji, zastoja pri vprašanju globalne zaščite, odnosov med Slovenci v zamejstvu, stikov na evropski ravni, priprav na evropske volitve, ki bodo 18. junija, in nujnih korenitih ukrepov proti zastrupljanju iz upepeljevalnika pri Sovodnjah.

Delegacija Ssk pri SDZ v Ljubljani

Na vabilo novoustanovljene Slovenske demokratične zveze sta se v torek, 24. januarja, sestali v prostorih Društva slovenskih pisateljev v Ljubljani delegaciji SDZ in Slovenske skupnosti. Šlo je za informativen sestanek, na katerem so predstavniki Slovenske skupnosti opozorili na problematiko Slovencev v Italiji, člani Slovenske demokratične zveze pa so razgrnili svoj pogled na položaj Slovenije in Jugoslavije ter na nujnost vzpostavitve političnega pluralizma.

V imenu SDZ je goste pozdravil predsednik Dimitrij Rupel, ki je v svojem nastopu med drugim podprl prizadevanja tistega dela slovenskega vodstva, ki odpira demokratične perspektive, saj si SDZ prizadeva za sporazumevanje v smeri temeljnih reform.

Deželni tajnik Ssk Ivo Jevnikar, ki je vodil delegacijo, v kateri so bili še deželni svetovalec Bojan Brezigar in člani vodstva

Damjan Paulin, Alojz Tul, Marij Maver in Martin Breclj, je izrazil zadovoljstvo nad srečanjem, ki je bilo v znamenju skupne skrbi vseh za skupno slovensko usodo. Poudaril je nekaj temeljnih izbir Ssk glede samostojnega političnega nastopanja, iskanja plodnih stikov tako z oblastmi kot z vsemi živimi silami v matici, ob tem pa še navedel nekaj temeljnih podatkov o sedanjem narodnostnem trenutku v zamejstvu in o zahtevah po učinkoviti zaščiti.

Razgovor, v katerega so posegli vsi številni prisotni in ki so mu sledili tudi nekateri časnikarji, se je dotaknil kopice žgočih vprašanj na obeh straneh meje. Podčrtano je bilo izhodišče narodnostnega, in ne ideološkega odnosa matica — zamejstvo in nujnega ustvarjanja vsestranske zavesti, da smo skupnost, ne glede na meje.

—o—

PRVI VELIKI ZASEBNI HOTEL

V letošnji turistični sezoni bo Zadar dobil prvi zasebni hotel A-kategorije. Lastnik novega hotela je 39-letni Veljko Maričić, ki živi v Združenih državah Amerike. Novi hotel bo imel 65 postelj. Gradbeno podjetje, ki je prevzelo dela, se je obvezalo, da bo do 15. maja izvršilo vsa gradbena dela. Kot poroča tiskovna agencija Tanjug, bo novi zasebni hotel v Zadru dobil prve goste najkasneje 1. julija.

»SLOVENŠČINA, MOJ JEZIK«

■ nadaljevanje s 1. strani

tutu» tuj jezik, ne pa jezik tu živečih »domorodcev«; na ekonomski fakulteti je bilo do nedavnega možno polagati izpit iz tujega jezika tudi v slovenščini, sedaj pa so izbor slednjih omejili na svetovne jezike ...), nenazadnje pa vprašanje naše »zamejščine« so le različni »aspekti« širšega pojava asimilacije, ki ga Zamejci žal večkrat doživljamo kot tabu, o katerem je bolje molčati oz. ga potisniti v podzavest. Koroški rojaki s to akcijo poskušajo vzdigniti glavo izpod kupa peska, v katerega kot noji večkrat (seveda le navidezno) skrivamo naše probleme, nenazadnje pa krepiti samozavest skupnosti in posameznika.

Ali smo pri nas to vprašanje že kdaj rešili (načeli)?

Teologi kritični do papeža

Kar 163 profesorjev teologije iz Zahodne Nemčije, Avstrije, Švice in iz Nizozemske je podpisalo tako imenovano Kölnsko izjavo, ki predstavlja kritični manifest proti trem vidikom opravljanja vrhovne pastirske službe papeža Janeza Pavla II. v Cerkv. Dolgo izjavo so med drugimi sestavljali Hans Küng, Edward Schillebeeckx in Norbert Greinacher. Podpisniki trdijo, da so morali javno nastopiti proti papežu, ker po njihovem mnenju prestopa svoje pristojnosti, spravlja v nevarnost ekumenizem in odpravlja odpiranje Cerkve.

Dokument kritizira: papežev nauk o kontracepciji, češ da ne predstavlja verske resnice; imenovanje nekaterih novih ško-

fov, ki da uvajajo nov rimski centralizem ter prezirajo mnenje krajevnih Cerkva; disciplinsko preganjanje teologov, ki niso na papeževi strani.

Zahodnonemška škofovska konferenca je nemudoma objavila kritiko dokumenta. Njen predsednik, magdeburški škof Lehmann, je izjavil, da se dokument dotika zelo težkih vprašanj, vendar na način, ki ne ustreza globini problemov, z enostranskimi obtožbami in reklamnim pristopom. Podpisnike je povabil k poglobljenemu dialogu o teh vprašanjih.

Vatikanski glasnik Navarro pa je izjavil, da gre za številčno in krajevno omejeno zadevo.

Volitve v Zahodnem Berlinu

Presenetljivi volilni izidi v Zahodnem Berlinu, kjer so v nedeljo, 29. januarja, izvolili 11. deželni parlament. Že udeležba — 79,8 odstotka upravičencev — je bila najnižja po vojni. Volilci so obrnili hrbet dosedanji koaliciji krščanskih demokratov, ki so imeli župana, in liberalcev. Liberalci, ki so imeli 12 sedežev, so izginili iz parlamenta, krščanski demokrati, ki so jih imeli 69, pa so padli na 55 sedežev. Le za nekaj desetink odstotka so ostali močnejši od socialnih demokratov, ki pa tudi imajo 55 poslancev (prej 48). V deželni zbor so prvič stopili republikanci, ki so sad izstopa iz nemške krščansko socialne zveze in so med kampanjo nastopali v imenu in nemških vrednot, domoljubja, točnosti, čistoče in drugih gesel, s katerimi manipulira desnica. Alternativna lista, ki povezuje v glavnem zelene, je prešla od 15 na 17 izvoljenih.

Krščanski demokrati so že predlagali socialdemokratom, naj bi oblikovali »veliko koalicijo« kot v povojnih letih. Odklonili so povezavo z desničarji. Socialni demokrati so vzeli čas za razmislek. Mogli bi se namreč povezati z alternativci, vendar jih moti njihovo nastopanje proti zavezniškimi vojaškimi silam v Zahodnem Berlinu.

LETALSKA NESREČA NA ALJASKI

Na Aljaski se je 30. januarja pripetila huda letalska nesreča, pri kateri je izgubilo življenje devet ljudi, prav toliko pa je tudi težko ranjenih. Gre za kanadske vojake, ki so se pripravljali na sodelovanje v skupnih ameriško-kanadskih vojaških vajah v omenjeni deželi na skrajnem severozahodu ameriške celine. Letalo »Hercules 130«, s katerim je letela skupina, je tik pred pristankom treščilo na zemljo. Reševalci so imeli hude težave pri hitenju na pomoč, saj je bila pokrajina na Aljaski poledenela in termometer je kazal skoraj 50 stopinj pod ničlo.

Madžarska in leto 1956

Novi politični tek na Madžarskem je omogočil tudi velik korak naprej v madžarskem zgodovinoepisju. Posebno pomembno je v tem smislu dejstvo, da je Imre Pozsgay, član politbiroja in nove vlade, spregovoril po radiu kot predsednik posebne vladne komisije, ki je pregledala madžarsko zgodovino od konca druge svetovne vojne do danes. Še posebej je komisija vzela v pretres leto 1956 in takratno ljudsko vstajo. Predsednik komisije je izjavil, da je leta 1956 prišlo do splošne ljudske vstaje proti oligarhičnim načelom, ki so poniževala madžarski narod. To je bilo prvič, da je predstavnik oblasti v tem smislu spregovoril o madžarski preteklosti. V duhu novih političnih izbir na Madžarskem pa je Imre Pozsgay še dodal, da se bo komunistična partija morala sprijazniti in se naučiti živeti in delovati ob drugih strankah. Prehod iz enostranskega v večstranski sistem pa je trenutno na Madžarskem ključno vprašanje.

Pred misijonom v tržaški škofiji

Konec tega meseca se bo začel v tržaški škofiji ljudski misijon. Objavljamo pogovor z g. Dušanom Jakominom, ki mu je zaupana skrb za organizacijo misijona.

(Ured.)

Koliko let je minilo od zadnjega ljudskega misijona?

Če pogledamo v kroniko naših krajevnih cerkva, opazimo več datumov; podatki, ki jih navajam, se nanašajo na slovenski del. Novi sv. Anton, Barkovlje, Sv. Jakob, Škedenj, Rojan in Salezijanci od 5. do 13. oktobra 1957, župnija Sv. Ivana od 13. do 27. oktobra 1957, župnija Sv. Vincencija od 27. oktobra do 4. novembra 1957. Prejšnji misijon pa je bil leta 1947. Na Opčinah je bil od 9. do 19. marca 1961. V župniji Sv. Križa je bil zadnji (sedmi) misijon od 15. marca do 1. aprila 1962.

Ena izmed novosti skorajšnjega misijona je, da bo za slovenske vernike tržaške škofije potekal istočasno, in sicer od nedelje, 26. februarja, do nedelje, 12. marca.

Kateri so cilji, ki si jih postavljate ob letošnji misijonski pobudi?

Cilj, kakor ga nakazujejo zadnji papeži in krajevni škofje, je en sam in velja za vsak misijon. Samo škofje lahko skličejo misijon ali privolijo prošnji posameznih župnikov, kadar ga le ti želijo prirediti v svoji župniji.

Namen misijona je izredno oznanjevanje božje besede po duhovnikih, ki na povabilo krajevnega duhovnika pridejo »od zunaj« in se za to priliko imenujejo misijonarji, ter prejem zakramentov, torej osveščanje človekove krščanske verozvede z novo zavestjo za božje kraljestvo. Skratka, misijon želi vse približati Bogu.

Oznanilo misijona je v kratkem sledeče: samo Bog daje smisel našemu življenju in tudi

trpljenju. Človek ne more živeti brez Boga. Če ga odkloni ali ignorira, si slej ko prej poišče nadomestke zanj in postane suženj le teh. Radi bi sodobnega človeka rešili te sužnosti in mu pokazali pot odrešenja, kot nam jo je pokazal Kristus s svojim naukom, s svojo Cerkvijo, s svojim evangelijem, ter ga usmerili v onstranstvo, kjer se začneja novo življenje: večnost. Bog je edini učitelj, ki ne naredi človeka sužnja.

V preteklih tednih so že stekle priprave na misijon: kakšen odziv so doživela predavanja in kaj še načrtujete pred postom?

Lahko rečemo, da so priprave stekle že pred začetkom prejšnjega leta. Organizirali smo tri posebna predavanja, ki so doživela lep odmev tako v tisku kakor pri ljudeh, zaradi prostora, kjer so potekala (v Kulturnem domu), zaradi predavateljev (beograjski nadškof Franc Perko, pesnik in politični delavec Ciril Zlobec ter naš škof Bellomi), ter zaradi vsebine: »Ali krščanstvo izumira?« — »Duhovnost pri Slovencih danes« ter »Misijon, izraz ljubezni do naših ljudi«.

Ker pa je to predvsem verski dogodek, je pou-darek na molitveni pripravi: ob raznih prilikah ljudje molijo posebno škofovo molitev; razposlali smo škofovo molitev bolnikov; organizirali smo tri tečaje za obiskovalce družin — udeležilo se je okrog 500 poslušalcev — v tem mesecu pa je v teku predvsem obiskovanje družin, ki naj posameznika in skupnost pripravijo na ta dogodek; pripravili smo izredno številko Našega vestnika, na vidiku pa so še razna predavanja. Zanimanje za naš misijon kažejo tudi duhovniki koprške škofije, s katerimi sem se že srečal ter jim opisal glavne aspekte tega dogodka. Tajništvo je bilo v stiku z zastopniki posameznih župnij, do-slej je imelo z njimi že tri srečanja, sedaj pa

dalje na 8. strani ■

Volilna kampanja na Koroškem

Kandidati Drugačne Koroške, ki vključuje stranko Zelene alternative, Koroško enotno listo, Gibanje proti ločevanju v šolstvu in Gibanje za pravično domovino, so pred dnevi predstavili volilni program za deželne volitve, ki bodo 12. marca. Nastopili so glavni kandidat Hans Haider, Marjan Šturm, ki je slovenski kandidat, Michael Mark in Mirko Kert, ki je kandidat Koroške enotne liste. Kandidati so objavili poziv vsem nezadovoljnim v koroški deželi in tistim, ki to nočejo več biti. Doslej zelo razdrobljeno opozicijo so spremenili v politično silo. Ze omenjene skupine so se združile ob skupnem volilnem programu. Kandidati Drugačne Koroške ugotavljajo, da gozdovi umirajo, da zrak povzroča bolezn, da promet požira pokrajino in da se reke dušijo v betonu. Avstrijski Korošci pri plačah zelo zaostajajo v državi, brezposelnost znaša 11 odstotkov delovne sile, kar pomeni, da so v tem pogledu Korošci v Avstriji na prvem mestu. Slovenski jezik in kultura se v javnosti še zmeraj ignorirata in zaničujeta, zdaj pa se ločujejo med seboj celo šolarji. Gibanje zoper ločevanje v šolstvu je skupni volilni program dopolnilo z zahtevami o zavezništvu med obema narodoma v deželi v okviru demokra-

tičnega dialoga, ki bi presegel svetovno-nazorske meje, a hkrati uspešno nasprotoval nemškemu nacionalizmu in sporazumu treh strank v škodo slovenske manjšine. Koroška potrebuje aktivno optimistično združeno demokratično opozicijo, poudarjajo kandidati Drugačne Koroške, zoper okameneli sistem tristrankarskega pakta, proti nemškemu nacionalizmu svobodnjaške stranke, zoper kulturno-politično ozkost, proti nenačelnim koalicijam in barrantanju. V zvezi z dvojezičnim šolstvom zahtevajo, naj se obnovi razprava o reformi tega šolstva, ki naj bo na strokovni podlagi. Odpravi naj se sleherno ločevanje šolarjev, priznajo naj se dvojezični vrtci, naj se odpre dvojezična ljudska šola v Celovcu ter dvojezična trgovska akademija.

—o—

PRVI ITALIJANSKI ASTRONAVT

Prvi italijanski astronaut bo poletel v vesolje leta 1991. To je napovedal predsednik italijanske vesoljske agencije Guerriero ob srečanju, ki ga je imel s predstavniki ameriške ustanove NASA, na katerem so govorili o pomembnem sodelovanju med Italijo in Združenimi državami pri raziskovanju vesolja.

Problemi Ircev spominjajo na naše zahteve

Odnosi med katoličani in protestanti na Severnem Irskem se počasi izboljšujejo. Še vedno je sicer prisotno zapostavljanje in pogosto je slišati o atentatih in nasilju, a ljudje začenjajo spoznavati, da je edina rešitev v spravi in sožitju. To je bilo sporočilo zadnjega ponedeljkevega večera v Društvu slovenskih izobražencev v Trstu, kjer je 30. januarja predaval na temo »Severna Irška — izziv kristjanom« član jezuitskega reda Robin Schweiger. Od lanskega septembra je na pastoralni praksi v jezuitskem zavodu v Gorici.

V predavanju je Schweiger uvodoma orisal zgodovino Ircev in bojov irskih narodnjakov za doseg osnovnih pravic ter v zadnjih desetletjih boje za doseg neodvisnosti Ulstra. Zgodovina Ircev je zgodovina naroda, ki se je moral boriti proti revščini in lakoti, istočasno tudi proti Angležem, ki so s svojo gospodarsko politiko prispevali, da se ta dežela ni mogla razviti, kot bi se mogoče lahko. Istočasno pa je Irška dežela s tisočletno katoliško tradicijo, čeprav v zadnjih letih sodobno življenje, blagostanje in potrošniška miselnost rušijo vrednote vere.

V takem okolju je še vedno aktualen in boleč boj irskih narodnjakov in še posebej Irske republikanske armade IRA. Velikokrat pride do atentatov in umorov tudi nedolžnih civilistov, je ugotavljal Robin Schweiger, a prav to nasilje, ki ga ni

mogoče razložiti, je verjetno vzbudilo v ljudeh tisti pogum, da iščejo rešitve v odpuščanju. Tako katoličani kot protestanti se namreč začenjajo zavedati, da je lahko le v ljubezni tista moč, ki lahko prelomi začarani krog nasilja in maščevanja. Zato začenjajo ustanavljati šole, v katere zahajajo tako katoliški kot anglikanski otroci, in ekumenske skupnosti, ki iščejo skupnih točk ter se trudijo za uresničevanje sožitja in kulture miru.

Rešitev je torej prav v veri, v isti veri, zaradi katere je pred stoletji vzplamtelo sovraštvo.

Številno občinstvo, med katerim je bilo tudi veliko mladine, je s pozornostjo sledilo izvajanju in poseglo v razpravo. Robin Schweiger, ki je irske razmere dobro spoznal med dolgoletnim študijem v Dublinu, je osvetlil še marsikatero nejasnost v zvezi z irskim narodnim vprašanjem. Poslušalcu pa so ob poslušanju predavatelja misli nehote iskale vzporednice z našo stvarnostjo v zamejstvu

—o—

NOVE ORGLE V PORTOROŽU

V cerkvi v Portorožu so v nedeljo, 29. januarja, popoldne blagoslovili ter uradno predstavili nove orgle, doslej največje v tem predelu slovenske Istre. Slovesnost se je začela z mašo, ki jo je daroval škof Metod Pirih, peli pa so Združeni pevski zbori z Obale pod vodstvom Primoža Krečiča.

Nova akcija Sama Pahorja

Tržaški profesor Samo Pahor, ki se je lani zaradi zahteve, da v odnosu s poštnimi uradi v Trstu uporablja slovenski materni jezik, zapletel v incident na tržaški glavni pošti, bil aretiran in kasneje obsojen na pet mesecev zapora pogojno zaradi upiranja javni sili in poškodovanja agenta javne varnosti, je te dni opozoril oblasti na nerešeno vprašanje rabe slovenščine na pošti. Njegova lanska prigoda je sprožila val protestov in tudi veliki manifestaciji v Trstu, vendar se zadeva ni premaknila. Decembra je Pahor pisal ministrskemu predsedniku De Miti, ministroma za pošte

in za finance ter predsedniku Avtomobilskega kluba, zdaj pa zunanjemu ministru Andreottiju in jugoslovanskemu veleposlaniku v Rimu Štrbcu. Odklonil je vsako odgovornost za primer, da bi ne mogel izpolniti v slovenščini poštne položnice za izplačilo avtomobilskega davka. Pri tem se sklicuje na italijansko ustavo in osimski sporazum.

—o—

DAROVI IN PRISPEVKI

M. P. iz Trsta je darovala 10 tisoč lir v tiskovni sklad Novega lista.

ZAHVALA

Ob izgubi drage mame

MARIJE CERKVENIK

SE TOPLO ZAHVALJUJEMO msgr. Marjanu Živcu, g. Milanu Nmacu in svetovanskemu župniku g. Giursiju za darovanje žalne maše in za pogrebne obrede; lepo se dalje zahvaljujemo vsem, ki so se udeležili pogrebnih obredov, darovali v dobrodelne namene ali na katerikoli način z nami sočustvovali.

Sin Darko in sorodniki

Trst - Sv. Ivan, 2. februarja 1989

Zadnji božični koncerti

Medtem ko se naglo bliža letošnji pust, saj bo v soboto, 4. februarja, tradicionalni kraški pustni sprevod na Opčinah, v nedeljo, 5., pa miljski pust, so se slišali na zadnjo nedeljo v januarju še zadnji božični odmevi.

V Mirnu je bila božičnica, ki sta jo oblikovala domači cerkveni pevski zbor in mešani zbor Rupa-Peč.

V cerkvi na Opčinah, ki se je za to priložnost povsem napolnila, pa je bil v nedeljo, 29. januarja, koncert »Božična skriv-

Slovenska Prosveta in Društvo slovenskih izobražencev v Trstu *vabita v ponedeljek, 6. februarja, na Prešernovo proslavo ob slovenskem kulturnem prazniku. Prireditel bo v Peterlinovi dvorani in bo obsegala sledeči spored: podelitev priznanj Mladi oder in literarnih nagrad Mladike; nastop dekleškega zbora Vesela pomlad; govor deželnega svetovalca Bojana Brezigarja. Začetek proslave ob 20.30.*

nost«. Po kratkem nastopu openske dekleške in fantovske pevske skupine Vesela pomlad je nastopila elitna mladinska vokalna skupina Ave iz župnije Ljubljana-Vič, ki jo vodi Andraž Hauptman. Povezoval je Marjan Bunič. Devet fantov in deklet je izvedlo splet dvanajstih božičnih pesmi

ZA RAZVOJ KAMNARSTVA

Deželni odbornik za industrijo Saro se je pred dnevi odzval povabilu zadruga Kraškega marmorja in se srečal s predsednikom zadruga Tombesijem in drugimi predstavniki 33 kamnolomov in delavnic, ki delujejo na tem področju v tržaški pokrajini. Odbornik Saro je Tombesiju in podjetnikom zagotovil, da je deželna uprava pripravljena omogočiti razvoj kamnolomov in kamnarskih delavnic.

Podelili so Flajbanove štipendije

Slovensko dobrodelno društvo je v četrtek, 26. januarja, podelilo v Trstu 2. Flajbanovo štipendijo za slovenske visokošolce. Prejel jo je študent elektrotehnične fakultete v Trstu Marko Budal. Štipendija znaša 2 milijona lir za vsako študijsko leto, če nagrajenec redno opravlja študijske dolžnosti.

Posebni nagradi sta prejela še visokošolca Pavel Di Marcantonio iz Nabrežine (en milijon) in visokošolka iz Trsta Alenka Legiša (400.000 lir).

Na slovesnosti je predsednik Slovenskega dobrodelnega društva prof. Ivan Artač med drugim poudaril, da bo društvo letos podelilo skupno 6 milijonov 200 tisoč lir za slovenske univerzitetne študente. Povedal je še, da bodo lanske nagrajenci ob izpolnjevanju pogojev prejeli letošnji znesek nagrade v začetku marca.

Umril je župnik Marjan Komjanc

V soboto, 28. januarja, je v goriški bolnišnici po dolgi bolezni umrl gospod Marjan Komjanc, župnik v Sovodnjah. Star je bil 72 let.

Rodil se je v Dobrovi ob Savi, kamor se je bila njegova družina v prvi svetovni vojni zatekla iz domačega Števerjana. Šolal se je v Gorici, kjer je bil leta 1940 posvečen v duhovnika. Pastoralno službo je opravljal najprej v Črničah, potem pa od leta 1972 dalje v Sovodnjah. Od leta 1960 je bil vrsto let katehet na osnovnih in srednjih šolah in je tedaj tudi napisal tri katekizme. Pomembno je bilo njegovo delo v raznih škofijskih uradih in imel je posebne zasluge, da je slovenščina v teh uradih in v skupnem bogoslužju dosegla enakopravnost z italijanščino. Rajni gospod Komjanc je bil tudi med glavnimi pobudniki slovenske personalne župnije v Gorici, dosledno pa se je zavzemal tudi za župnijske in pastoralne svete v smislu presnov drugega vatikanskega koncila. Pozorno je sledil tudi vsem dogajanjem, pomembnim za slovensko narodnostno skupnost v kulturnem in družbenem življenju. S smrtjo gospoda Marjana Komjanc izgublja slovenska narodnostna skupnost v zamejstvu razgledanega, dragocenega in človeško prijetnega sorojaka in duhovnika.

Ogromna množica se je v torek, 31. januarja, udeležila njegovega pogreba. Žal-

no mašo je daroval goriški nadškof msgr. Bommarco ob asistenci velikega števila duhovnikov z obeh strani meje. Od rajnega sobrata so se v cerkvi poslovili škofov vikar msgr. Simčič, nadškof Bommarco, novogoriški dekan dr. Vetrih, generalni vikar v Kopru msgr. Podberšič in nadškofijski kancler v Ljubljani msgr. Vrhunc. Ob odprtem grobu pa so spregovorili predstavnik slovenskih skavtov, sovođenjski župan Primožič in dr. Drago Legiša v imenu pokojnikovih političnih somišljenikov. Zapeli so skavti, sovođenjski nonet, sovođenjska dekleta in mešani zbor, v katerem so bili tudi pevci in pevke iz Števerjana, kjer je doma pokojnikova družina.

Ob smrti dobrega pastirja in zaslužnega javnega delavca izrekamo sorodnikom globoko občuteno sožalje.

—o—

101. LETO dr. STOJANA BRAJŠE

Podgorski rajonski svet je v torek, 24. januarja, počastil očaka, doktorja Stojana Brajšo, ki je slavil 101. rojstni dan in je menda najstarejši občan Gorice. Ob visokem življenjskem jubileju so mu prinesli priložnostno darilo in prisrčna voščila. Doktor Brajša, ki je sicer po rodu iz Istre, saj se je rodil 24. januarja 1888 v Pazinu, je obiskovalce z veseljem sprejel in se z njimi zadržal v prisrčnem pogovoru.

Sindikata slovenske šole ob napovedanih stavkah

V zadnjih letih, predvsem po lanskem stavkovnem gibanju, so se šolniki oddaljili od tradicionalnih sindikalnih zaveznikov in uvideli, da morajo ubrati nove poti, ko gre za specifične interese kategorije in šolskega sistema. Tako so v preteklem šolskem letu, ob zaključku prvega štirimesečja, bojkotirali ocenjevalne seje, kar je imelo za posledico, da je prišlo do premikov na šolskem področju. Podpisana je bila nova delovna pogodba, šolska struktura pa je ostala nespremenjena. Šolniki dobivajo višjo plačo, ki jo, kot se zdi, financira šolska racionalizacija. Nove možnosti, ki jih nudijo razne eksperimentacije.

Goriški odbor Sindikata slovenske šole (prisotna je bila tudi predsednica tržaškega tajništva prof. Živka Marc) je na zadnji

seji dne 19. januarja poudaril, da odobrava upravičene zahteve zveznih in šolskih sindikatov, vendar meni, da enourna stavka šolskega osebja ni dovolj učinkovita in premalo občutena med šolniki.

Na dnevnem redu so bila še sledeča poročila: prof. Živka Marc o pripravah na volitve v vsedrjavni šolski svet, ki bodo 2. in 3. marca; predsednik sindikata prof. Leopold Devetak o delovanju deželne šolske komisije; Joško Pahor o plačevanju sindikalne članarine in razpečevanju lepakov, ki vabijo starše, naj vpišejo svoje otroke v slovensko šolo. Ravnatelj zavoda I. Cankar prof. Mirko Šturm je poročal o gradnji novega šolskega centra in o prizadevanjih, da bi ustrezal potrebam.

SI

Podtajnik OZN na goriški občini

Prejšnji teden je bil na obisku v Gorici pomožni tajnik Organizacije Združenih narodov Jan Martenson. Sodeloval je na simpoziju o človekovih pravicah, ki je potekal v goriškem Avditoriju. Martenson je tudi obiskal goriško občinsko upravo, kjer ga je sprejel župan Scarano z odborniki. V svojem nagovoru je v odgovor na županov pozdrav pohvalil vlogo Gorice pri gradnji mednarodnega sodelovanja, saj to delovanje kaže nekako OZN v malem. Pomožni generalni tajnik svetovne organiza-

cije je lahko tudi zabeležil slovensko prisotnost v goriškem mestu.

Goriško občino je prejšnji teden obiskal tudi generalni konzul Izraela v Milanu Daniel Gall, ki se je sestal z županom in občinskim odborom. Župan je konzulu prikazal pomembno vlogo mesta v tem delu Evrope in opozoril zlasti na nekdanji pomen judovske prisotnosti pri nas. Konzul je nato podrobno orisal sedanje stanje na Bližnjem vzhodu in poudaril glavne smerice izraelske politike.

Umril je najstarejši Slovenec

Dne 23. januarja nas je zapustil rojak Franc Lojze Devetak, ki bi 25. aprila letos slavil 103. obletnico rojstva. Gotovo je bil najstarejši Slovenec na Goriškem. Zapuščča hčeri Gabrijelo (79 let), Margerito (76 let) ter sinova Lojzeta (75 let) in Karla (68 let).

Rajni se je rodil v Opatjem selu, kjer se je v mladih letih izučil izdelovanja bičev — od domačih škrbecarjev — ki so jih prodajali celo na Dunaj. Po prvi svetovni vojni je bila njegova rojstna vas porušena, mnogi pa so si tedaj pomagali z iskanjem železa od ostankov granat ter drugega razstreliva, kar pa je bilo čestokrat smrtno nevarno.

Kot nekateri drugi vaščani, se je rajni Devetak po prvi svetovni vojni odločil, da se preseli v Laško, in sicer v kraj med Selcami in Romjanom, ki mu še danes rečemo »pri Opajcih«, kar pomeni, da so se tu naselili predvsem ljudje iz Opatjega sela.

Novi naseljenci so se večinoma zaposlili v tržiški ladjedelnici, rajni Devetak pa je nadaljeval s svojo obrtjo, in sicer vse dotlej, dokler so biči šli v promet, se pravi, dokler je še obstajala živinska vprega. Rajni Devetak je večkrat z dokajšnjo mero ponosa poudarjal, da si je hišo povečini sam zgradil, po načrtu, ki ga je sam naredil.

Na njegovem pogrebu se je zbrala množica sorodnikov, prijateljev in domačinov. Pri žalni maši je pel domači zbor Dino Salvador, ki je na koncu zaključil s slovensko pesmijo »Lepa si, lepa si roža Marija.«

Slovenci iz Laškega izrekajo sorodnikom rajnega Devetaka globoko občuteno sožalje.

K. M.

Pomemben jubilej goriške revije

Krožek za politična in socialna vprašanja sen. Rizzatti, ki je izraz demokrščanskih vrst, izdaja že trideset let znano revijo »Iniziativa Isontina«. Jubilej so proslavili v petek, 27. januarja, v avditoriju »Fogar« v Gorici. Ob tej priložnosti so nastopili predsednica krožka dr. P. Benes, predsednik deželne vlade A. Biasutti in minister za odnose s parlamentom S. Mattarella. Predsednica je v uvodu med drugim poudarila pogum krožka in revije, ki sta pred tridesetimi leti začrtala več pomembnih smernic glede na sožitje ob meji, sodelovanje s Slovenijo, problem deželne avtonomije itd. Posebej je tudi omenila podporo za uzakonitev slovenskega šolstva. Zatem je govoril deželni predsednik, ki je zlasti omenil pomembne podobne iniciative tudi na deželni ravni in vlogo prostora Alpe-Jadran. Daljši govor je nato imel minister Mattarella, ki je pohvalil pobude goriške ustanove in revije same. Omenil je tudi pozitivne odnose z Jugoslavijo in odpiranje evropski stvarnosti.

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Alenka Bartlova - Prešernova nagrajenka

Med letošnjimi Prešernovimi nagrajenci je tudi kostumografka in profesorica na Akademiji za gledališče, radio, film in televizijo Alenka Bartlova. Marsikateri površni poznavalec gledališča in filma bo ob tej novici skomignil z rame, češ zdaj podeljujejo najvišja priznanja za umetniške dosežke celo že obrtnikom. Ustvarjanje oblačil pač ni umetnost. Gre seveda za popolnoma zgrešeno mnenje, in da bi ga zavrnilo že v kali, kaže navesti nekaj podatkov.

V začetku petdesetih let, ko je Alenka Bartlova začela svojo uspešno umetniško pot, kostumografinja ni bila priznana kot enakovredna komponenta gledališke predstave. Med obema vojnama sta si status umetnika priborila poklica režiserja in scenografa, dotlej sta veljala za umetnika le dramatik in igralec. Režiser je bil nekakšen urejevalec prometa na odru, scenograf pa njegov aranžer. Še bolj zaničevani poklic kostumografa se je na Slovenskem uveljavil pravzaprav šele z Alenko Bartlovo.

Njen boj za uveljavitev vloge kostumografa pa je bil vse prej kot lahek. To delo so opravljali garderoberji ali krojači, pri tem niso uporabljali ne risb ne drugih pripomočkov, zvečine so bili odvisni od stalnega fundusa oblek, ki ga je imelo vsako gledališče.

Alenka Bartlova je v šestdesetih letih izgubila službo v Slovenskem narodnem gledališču, kjer je bila nastavljena kot stalna kostumografka. To je bila pravzaprav sreča zanjo, saj je imela kot svobodna umetnica več možnosti za potrditev kostumografa kot enakovrednega so-delavca pri nastajanju teatarske predstave.

Seznam kostumografij, ki jih je ustvarila Bartlova v več kot petintridesetletnem delu, je neskončen. Delala je v domala vseh slovenskih in jugoslovanskih gledališčih, pa tudi v tujino jo je

marsikdaj zanesla umetniška dejavnost. Njeno poglavitno delovno torišče je bilo teater, ampak ustvarila je tudi številne kostumografije za film in televizijo. Ob zasluženih nagradah ji iskreno čestitamo.

Zarko Petan

Založba Karantanija

»Dovolj je bilo molčanja! Treba je spregovoriti!« — Takšno je geslo nove SZS KARANTANIJA (Kvedrova 12, 61000 Ljubljana), založbe, ki bo skušala zapolniti pomanjkanje družbeno kritične, politične literature, narediti tisto, kar je uspelo tedniku Mladina na časnikarskem področju.

Napovedana je knjiga intervjujev z naslovom »Demokracija — duh iz steklenice«, avtor David Tasič, ki je posnel pogovore z vidnimi osebnostmi iz slovenskega kulturnega sveta — Bojanom Štihom, Rudijem Seligom, Cirilom Zlobcem, Vitomilom Zupanom.

Nadalje naj bi kmalu izšla knjiga - zbornik v dveh delih, v katerem bodo objavljeni prispevki s književnimi in esejističnimi besedili slovenskih pisateljev, ki so na večerih PEN-a (junij-julij 1988) nastopili v podporo četverici, obsojeni pred vojaškim sodiščem v Ljubljani.

V načrtu je tudi čimprejšnja izdaja znane igre »Topla greda« Marjana Rožanca, ki prikazuje usodo slovenskega podeželja po zadnji vojni in je bila sredi 60-ih let prepovedana v znani zadevi Perspektiv.

Na voljo pa je knjiga »V imenu ljudstva«, zbornik dokumentov o ljubljanskem procesu, na katerem so bili obsojeni Janša, Borštner, Tasič in Zavrl. Proces je imel mednarodni odmev.

Beneška dedinja Fulvia Tomizze

Tržaški pisatelj Fulvio Tomizza, ki je po rodu iz Istre, je v četrtek, 26. januarja, predstavil v Kulturnem domu v Gorici svoj najnovejši roman z naslovom »Beneška dedinja« (L'erediteira veneziana). Šlo je za prvo predstavitev tega romana in je vsekakor zanimivo, da je predstavitev potekala v slovenskem Kulturnem domu. Pisatelj v svojem zadnjem delu opisuje prosvetljenca in ekonomista Gianrinalda Carlija iz Kopra. Njegovo zbrano delo obsega 19 zvezkov. Bil je med drugim astrolog, njegova razmišljanja o denarju pa so zanimiva in aktualna še danes.

Tomizze je kot pisatelj zanimal predvsem njegov zakon s Paolo Rubi, ki je bila hči bogate beneške družine, katere člani pa so drug za drugim umirali za jetiko. Enaka usoda je čakala tudi Paolo, saj je umrla, ko je bila stara 25 let, kmalu potem, ko se je poročila z Gianrinaldom Carlujem in je rodila sina.

Pododbor Društva slovenskih pisateljev v Sežani

Prihodnji mesec se bodo v Sežani zbrali primorski pisatelji in publicisti z obeh strani meje na ustanovnem občnem zboru pododbora Društva slovenskih pisateljev. Šlo bo za pomemben dogodek, saj bo ustanovitev tega pododbora pome-

nila tudi tesnejšo povezavo med pisatelji in publicisti s celotnega območja Primorske ne glede na državno mejo.

Srečanje gledališč Alpe Jadran

Čez poldrugi mesec se bo uradno začelo 5. Srečanje gledališč Alpe Jadran. V Gorici in Novi Gorici se bo zvrstilo 13 predstav. Letošnji program se vrača k starim zamislim malih in eksperimentalnih odrov. Programski vodja Emilijan Aberšek je v tej zvezi dejal — tako bomo v zadnjih Primorskih novicah — da gledališče spet teži k raziskovanju. »To je sicer njegovo stalno izhodišče, samo da je verjetno tokrat bolj poudarjeno. Čeprav še ne v popolni obliki in z vsemi predstavami se bo primerjava, je nadaljeval Emilijan Aberšek, Srečanja gledališč Alpe Jadran z uspešnimi leti Goriškega srečanja malih odrov letos dovolj in zelo očitno pokazala. V programu do sedaj nismo rezervirali nobenih vnaprejšnjih predstav ali gledališč, čeprav se je lahko kdaj tudi tako videlo. Naš prostor za izbor predstav, predvsem tistih, ki so izven Alp in Jadrana, je zelo velik. Največkrat je odločilen, je zaključil programski vodja Srečanja gledališč Alpe Jadrana, Emilijan Aberšek, tudi obojestranski interes.«

»Lepa Vida« na odru SSG

Lepa Vida, ki v slovenski zavesti simbolizira hrepenenje človeka po sreči, po lepem in dobrem, je zaživela na odru Slovenskega stalnega gledališča v Trstu. Iz leta v leto se uresničuje načrt, da bi na odru slovenskega gledališča v ulici Petronio uprizorili vse Cankarjeve drame. To je hvalevreden načrt, ki pa je doslej še vsakokrat tako ali drugače, predvsem pa zaradi režiserskih izbir, vzbudil v gledalcu vprašanje, ali je to, kar gleda in posluša, še Cankar. Takšno vprašanje se lahko vzbudi tudi ob tej predstavi, ki jo je režirala Meta Hočevar. Vsekakor je res, da je ostalo sporočilo drame jasno. »Ta zgodba nima konca«, pravi nekje na začetku tega dela Cankar. Hrepenenje je namreč del človekovega bivanja, vse se lahko pripeti človeku, a dokler je v njem hrepenenje po lepem, dobrem, plemenitem, pomeni, da živi, pomeni, da veruje v neko rešitev, pa čeprav je ta rešitev smrt, saj, kot pravi nemirni brezomec Damjan »človek gre, da gre; na koncu je grob«. Cankarjevo besedilo, ki ga je Oton Zupančič ob prvi uprizoritvi označil za »veliko mašo slovenske besede«, pa v bistvu ni pesimistično, mračno ali brezizhodno, saj je važna pot, važno je iskanje, hrepenenje.

Posebno zanimiv in dober se nam je zdel prvi del predstave. Nekoliko je motilo petje v podlagi razgovora med Poljancem, ki ga je igral Vladimir Jurc, Mrvo — Tonetom Gogalo, Dionizom — upodobil ga je gost Branko Šturbej, in Damjanom, ki ga je poosebil Adrijan Rustja. Prepričljiva je bila Maja Blagovič kot Lepa Vida, dober je bil Livij Bogatec v vlogi Dolinarja. Ljudje pa so se spraševali, zakaj je morala Lidija Kozlovič vlogo Milene odigrati v italijanščini. Ali je režiserka hotela s tem opozoriti na težave iskrenega komuniciranja med ljudmi? Vprašanje jezika, s katerim se obračamo na sočloveka, da izpovemo najbolj osebne zadeve, stiske in čustva, bi bilo mogoče še bolj učinkovito poudarjeno, ko bi ga samo nakazali z nekaj besedami v italijanščini, ostalo pa povedali, kot je napisal Cankar.

Za naš okus je bila mogoče premalo poudarjena bolezen Poljanca, okoli katere se pripoved vseskozi suče. Vloga matere, igrala jo je Miranda Caharija, je sicer kratka, a ni obrobne pomena; tudi mati namreč hrepeni. Še najbolj prepričljiv je morda bil realistični, nekoliko cinični zdravnik — Silvij Kobal.

Na odru je nastopila še vrsta drugih oseb, ki naj bi ustvarjale ustrezno vzdušje. Med temi tudi ravnatelj Slovenskega stalnega gledališča Miroslav Košuta, ki je igral pisatelja.

Lepa Vida — Drama hrepenenja je spet zaživela na odru. Cankar torej spet vabi poslušalca, kajti predvsem zvočnost in ritmika označujeta to delo, da se ob njem zamisli o večnih vprašanjih človeštva, o tem, za kar hrepeni.

M. T.

—O—

DEDIŠČINA SLIKARJA DALIJA

Kot poroča madridski list »Diario 16«, je znani slikar Salvador Dalí, ki je umrl 23. januarja v kraju Figueras, baje zapustil vse svoje ogromno imetje španski državi.

SPREJEM PRI PREDSEDNIKU STANOVNIKU

Predstavniki Slovencev iz Italije, Avstrije in Madžarske so se v petek, 27. januarja, udeležili tradicionalnega novoletnega sprejema pri predsedniku SR Slovenije Janezu Stanovniku.

Sodobno kmetijstvo

Izboljšanje ruše in podaljšanje pašne sezone

Izboljšanje ruše in povečanje živinoreje v hribovitem svetu lahko dosežemo ali z učinkovitejšo rabo ruše, to je nadzorovano pašo in večjo obtežbo, ali z gnojenjem in učinkovitejšo rabo ruše in večjo obtežbo.

Prvi način je mogoče uporabiti na ne preveč siromašnih tleh in tam, kjer zaradi premajhne obtežbe ne bo mogoče doseči večjega izkoristka ruše.

Gnojenje in nadzorovana pašna bosta nujna ukrepa na siromašnih tleh hribovitega sveta, da se bo izboljšala rast bele detelje. Ob veliki obtežbi in dobrem izkoristku ruše pa bodo tudi rastlinska hranila hitreje krožila. Če zimska krma ne omejuje staleža živine, je treba z gnojenjem in obnovo ruše kolikor mogoče povečati pridelovalne zmogljivosti ruše v hribovitem svetu in jo z velikim številom živali čim bolj učinkovito izkoristiti.

Vsako izrabljanje hribovskega sveta je nujno povezano z ograjevanjem. Zaradi velikih površin in skromnih pridelovalnih zmogljivosti morajo biti izdatki za ograjo čim manjši.

Zato je električna ograja, ki je najcenejša med stalnimi ograjami, najprimernejša za ograditev in razdelitev pašnikov.

Tako bo mogoče učinkoviteje izkoristiti rušo. Trg je dobro založen s pašnimi napravami in navodili za postavljanje električnih ograj, a v hribovitem svetu jih je še vse premalo.

Vpliv dušika na pridelek je največji spomladi. V hribovitem svetu je zaradi hitre rasti ruše spomladi preveč pašne, ki jo lahko le popasemo. Zato v tem letnem času hribovskih pašnikov ni treba gnojiti z dušikom. Prihranjena gnojila s pridom uporabimo za pospešitev rasti ob poletnem pomanjkanju ruše, predvsem pa z gnojenjem ustvarimo razmere za izdatnejšo rast bele detelje. Tako bo vezava dušika iz zraka obilnejša in hribovskega pašnika ne bo treba gnojiti z rudninskim dušikom.

Obnova pašnikov v ravnini je enostavna, ker obnovimo rušo ali z oranjem ali uporabo herbicidov in minimalno površinsko obdelavo. Tako hitro in učinkovito vključimo vanjo boljše sorte metuljnic in trav. Zemljišča pogosto ni mogoče preorati zaradi kamnitih in plitvih tal. Tudi obnova z minimalno površinsko obdelavo ni priporočljiva zaradi erozije na nagnjenih in strmih legah. Zaradi omejenih zmogljivosti tal in ruše, bi bila obnova hribovskega travinja celo vprašljiva. Z ustreznim gnojenjem in nadzorovano pašo ter sejanjem manjkajočih in novih sort lahko rušo le izboljšamo.

Dosejavanje pa ni samo najstarejša, ampak tudi najmanj zanesljiva metoda izboljšanja ruše. Na novo vznikle rastlinice naj bi v boju za prostor na soncu premagale celo visoke dobro ukoreninjene rastline v ruši. Poleg tega so izpostavljene po-

žrešnim škodljivcem in glivičnim boleznim v najnižji plasti ruše. Polovica posejanega semena bele detelje lahko vznikne in se ukorenini ali pa nič. Najprimernejši čas dosejavanja je, ko je ruša najbolj odprta in je dovolj dežja. To pa je običajno čas pašne. Rušo, v katero želimo dosejati belo deteljo, pustimo, da zraste više, kot je normalno za pašo. Tako se razredči. Pred dosejavanjem pa jo temeljito popasemo. Tako bo več semen padlo na zemljo in prišlo v stik z vlago.

Dober vznik dosejane bele detelje je mogoče doseči le tedaj, ko živina z zobmi in parklji opravi predsetveno obdelavo zemljišča in zadela seme v tla. Na kmetijskih sejnih najdemo specialne sejalnice za vsejavanje boljnih vrst trav in metuljnic. Rušo ob setvi poškopimo s herbicidom, in sicer samo pasove, na katerih je bilo posejano novo seme. Med poškopljenimi pasovi ostane še dovolj zelenja za nemoteno pašo v letu obnove.

Proti koncu poletja hitrost rasti ruše pojenjuje, zato moramo avgusta za polovico zmanjšati obtežbo pašnih površin in razširiti pašo na travnike v dolini. Ti so do takrat že dvakrat pokošeni in zadošča dvožična električna ograja za napajanje, lahko pa za dva meseca podaljšamo pašno sezono pri tisti živini, ki je ostala na hribovskem pašniku in celo za dalj časa pri tisti, ki jo bomo preselili na kosne površine. Jeseni pa številne kmetije lahko razširijo pašo mladih govedi na strniščnih krmnih posevkih. S spravi prav teh je vedno veliko dela, posebno če je jesen bolj muhasta kot po navadi.

Z. T.

JOŽKO ŠAVLI

Nagelj - slovenska roža

XI.

Takšen primer so zlasti socialistične države, katerih grbe obdaja pšenično klasje (Evropa) ali tudi riževo klasje (Azija), ki naj bi v samem državnem znaku pričalo o vladavini kmečko-delavskega sloja. Nepogrešljiva sestavina v grbih in banderah socialističnih držav je tudi rdeča barva, barva revolucije, ki naj bi ljudstva osvobodila iz socialnega zatiranja. Številne romanske dežele (zlasti Južna Amerika) imajo v svojem grbu kot okras še hrastovo in oljčno vejico, republikanski znak, ki predstavlja prav tako ljudovlado, mir in napredek.

Obstajajo končno še države, ki imajo v svojih grbih dokaj različne rastlinske znake; znake, ki jih ni mogoče uvrstiti v kako značilno skupino. Brazilija npr. ima v okrasju svojega grba stebli kavovca in tobaka; Kolumbija zlato jabolko (granat), ker se je sprva imenovala Nova Granada; Jamajka pa ananas, itd. V nekaterih grbih vidimo sladkorni trst, nadalje sirk, pa palmo. V Sovjetski zvezi imajo srednjeazijske republike v svojih grbih značilen bombažev cvet, itd.

V svetu je danes opaziti vse večjo težnjo za tem, da si posamezni narodi oz. njihove države izberejo za svoj znak značilne rastline, med temi še največ cvetove. Lahko tudi po več hkrati, v značilni pove-

zavi, kakor vidimo v primeru Kanade. Ta težnja je nasprotna od one, ki teži po uvajanju ideoloških prispevkov, kakor sta hrastova-oljčna vejica v pomenu republikanskega, ali pšenična snopa v pomenu socialističnega znaka, ipd. V tej težnji po uveljavitvi določenega cveta v pomenu narodnega znaka pride do izraza še zlasti vprašanje, ali ima kakšen bližnji ali sosednji narod za svojega že enak cvet. Le če sta dva naroda prostorsko primerno oddaljena, imata lahko tudi enak ljudski oz. narodni cvet, kakor vidimo v primeru Angležev in Bolgarov. Tako eni kot drugi imajo za svojo rožo vrtnico, dasi je njen izvor pri prvih heraldično izročilo, pri drugih pa najbolj pomembna kultura domačega vrtnarstva.

Evropa je v tem, kar zadeva število in različnost ljudskih in narodnih rož, med vsemi celinami še najbolj razgibana. Tu so se narodni cvetovi uveljavili predvsem v preteklem stoletju, v obdobju romantičnih nazorov o narodu in o njegovi kulturi. Vendar se cvetlični simboli uveljavljajo še danes, iz potreb po znakih za razna gibanja, združenja ali stranke, zlasti še tiste, ki se v svojih načelih naslanjajo na domovinstvo. V tem pogledu je cvetlični znak eden najbolj priljubljenih, prirodnih, pa tudi simboličnih, ker nam obuja spo-

min na domačo zemljo, domači kraj in domovino.

Nekateri narodi v Evropi, ki so iz političnih gibanj v prejšnjem stoletju izoblikovali svojo državno in na tej osnovi tudi narodno zavest, imajo svoje državne grbe, ne pa značilnih narodnih in ljudskih rož. Pri Italijanih npr. ne najdemo kakega cveta, ki bi bil simbol italijanstva. Posamezne italijanske dežele imajo dokaj različno zemljepisno logo, podnebje, zato pa tudi lastno domačo kulturo, ki jo je oblikovalo tudi lastno zgodovinsko in politično izročilo. Današnja Francija pa sploh nima državnega grba, marveč le svojo tribarvno.

Tudi pri Špancih, katerih kraljestvo šteje več stoletij, ne najdemo značilnega ljudskega cveta, ki bi bil tipično španski. Med španskimi ljudmi sta zelo priljubljena nagelj in vrtnica, vendar nimata pomena narodnih rož. Kot poseben, značilno domači cvet te dežele velja pomarančni cvet (špansko *azahar*), ki pa ni narodna roža, temveč ga imajo za ljubezenski cvet, v romenu neoporečnosti žena in deklet. (107) Upošteva joč dokaj živo težnjo po uvajanju narodnih rož, je povsem mogoče, da postane »azahar« nekoč tudi narodna roža. Prav tako pa je tudi mogoče, da si romanske španske dežele privzamejo svoje lastne cvetlične znake. Vsaj nekatere od njih, kot npr. Katalonija, ki ima lasten jezik in zavest posebnega naroda. Sosednja Portugalska ima v svojem grbu *lover* ozioroma dve vejici tega kot grbovni okras.

Pred misijonom v tržaški škofiji

■ nadaljevanje s 3. strani

poteka priprava v glavnem na ravni posameznih župnij.

Kako gledate slovenski duhovniki na to pobudo?

Lahko rečem, da so vsi slovenski duhovniki z veseljem sprejeli pobudo, čeprav je prišla »od zgoraj«. Ker pa smo si duhovniki različni, kar je naravno, je različen tudi naš odnos do misijona: nekateri se morajo otresti občutka malodušja, ki ima svoj vzrok v težavnih razmerah dela v posameznih župnijah. Biti duhovnik ni lahka stvar, z vsakdanjim bojem kljubovati vsem današnjim nasprotnim pogojem ni vedno prijetno. Stalno in redno delo ne kaže posebnih sadov. Izmed vseh slovenskih duhovnikov po svetu imamo zamejski duhovniki v naši deželi najmanj zadoščenja, pa vendar vztrajamo. Večkrat ljudje ne razumejo ali se ne zavedajo tega našega težkega vsakdanjega boja in dela ter gredejo kar mimo, da ne govorimo o tistih, ki mislijo, da nam gre kar dobro. Potem ne pozabimo, da naše zdravje prav zaradi tega stalnega razdajanja ni vedno najboljšo. Vendar skušamo po svoji vesti izpeljati svojo poklicno nalogo, pa smo si naložili še to potrebno breme, ki ni lahko.

Ali se vam ne zdi, da se misijon pravzaprav obrača le do vernikov, do tistih, ki bodo ob njem lahko poglobili svojo duhovnost? Kaj lahko pove misijon osebi, ki ne veruje, ki je daleč od Cerkev, še posebej, če lahko mimogrede ugotovi, da so med sami verniki in tudi duhovniki mnenja deljena?

To vprašanje je najbolj »hudo«; potrebovalo bi globlji in tehtnejši odgovor. Skušal bom odgovoriti in upam, da se bomo razumeli.

Odgovarjam najprej na prvo vprašanje. Misijon je zelo razsežen pojem in se samo po sebi postavlja vprašanje, kam najbolj usmeriti naše korake. S škofom smo si edini: v poglobitev, osveščanje in izpopolnitev najbližjih, da bomo imeli v njih še večjo pomoč in sodelovanje. Oni bodo najbolj deležni sadov misijona, ker se bodo najbolj osebno približali. Že naravni zakon pove, da bo imel največ, kdor bo največ zajel.

Ne pozabimo, da bo misijon trajal le dva tedna, in kaj lahko narediš v tako kratkem času?

Objeti vse hkrati in z enako vnemo, bi pomenilo izjaloviti celotno stvar. Vse bi izvodeno in prišli bi do splošnega poloma. Zato se zdi upravičena smer, za katero smo se odločili.

Toda nismo pozabili na »oddaljene«, kajti vsi imamo pravico do božje besede. Te besede nameroma ne razlagam, ker sem prepričan, da vsak pozna njen pomen.

Beseda »oddaljeni« zajame zelo širok krog naših ljudi: od strpnih do odločno, skoraj bi rekel, zagriženih nasprotnikov.

Tu bo potrebna kratka analiza.

Po drugi svetovni vojni so se v tisku, političnih strankah in tudi drugje porajale sile, ki so hotele postaviti na rob našega družbenega življenja vse, kar je versko, vključno slovenskega duhovnika. Sežigali in uničevali so, kar je bilo cerkvenega, na tajnih sestankih so načrtno razpravljali o tem (kasneje je prišlo na dan). Povod za tako ravnanje so ti ljudje našli v negativnem zadržanju hierarhije in delu italijanskega klera do slovenskega človeka. Vse to je obrodilo svoj sad in nekateri naši rojaki so postali ljudstvo brez zgodovinskega spomina; pozabili so, da sloni naša kultura na krščanstvu, pozabili, kaj je naredil slovenski primorski duhovnik za slovenskega človeka v času fašizma. V duhovnikih in Cerkvi so videli le nekaj negativnega, kvarnega za našega človeka. Posledica? Precejšnji del naših ljudi se je odtujil in se oddaljil od Cerkev, kolikor je še niso celo sovražili in omalovaževali. Slovenski duhovniki smo veljali za podložnike demokrščanske stranke, za italijanski del pa smo bili Titovi agenti. Sam sem doživel ogaben napad v dnevniku prav na dan nove maše. Ta preračunana strategija je dosegla svoj cilj: veliko ljudi se je Kristusu in Cerkvi odtujilo.

Treba pa je po drugi strani poudariti tudi to, da danes že lahko opazimo, kako ljudje veliko bolj mislijo s svojo glavo. Mnoge ideologije se rušijo ali vsaj deloma izgublajo nekdanjo ostrino. Priča smo večji strpnosti in zblizovanju z obeh strani.

V te nove razmere prihaja misijon, ki hoče posredovati Kristusa in njegov nauk ter pokazati, predvsem oddaljenim in mladim, da Cerkev ni takšna, kakor so jo nekateri opisovali. Cer-

kev želi s svoje strani narediti vse, da bi končno padli stari predsodki. Zato je nujno, da se misijon obrne do oddaljenih in jim ponudi roko. V tej smeri smo naredili že več korakov, ki so javnosti že znani.

Sicer pa za nas ti »oddaljeni« niso »oddaljeni«; z nekaterimi nas vežejo celo prijateljski ali vsaj zelo prijazni odnosi in priznati moram, da prav tovrstno zblizvanje prinaša največ sadov. Če pa se bomo nekateri duhovniki zaprli v svoj stolp, bo to pomenilo veliko osebno odgovornost in tudi škodo za krajevno Cerkev.

Mnenja duhovnikov so deljena? Nismo člani neke partije, imamo svoje individualne poglede in ni rečeno, da se moramo povsod, vedno in za vsako ceno strinjati, toda v odnosu do bistvenih smernic našega dela smo si nekje edini.

Kako gledate na problem pomanjkanja duhovniškega naraščaja?

To je naša boleča točka. Kot znano, je naš zadnji novomašnik, sobrat Vončina, stopil pred oltar pred šestindvajsetimi leti. Naš škof si je veliko prizadeval, obrnil se je na slovenske škofo in jih prosil za pomoč. In pomoč je prišla: kljub pomanjkanju duhovnikov so slovenski škofje in redovne hiše ugodile prošnji našega škofa in nam poslali šest mladih duhovnikov, ki niso »izposojeni« duhovniki, temveč naši sobratje, s katerimi delimo težo in odgovornost dneva. Krajevna Cerkev pa nadaljuje s stalno molitvijo (in ne samo to) za nove duhovniške in redovniške poklice.

Kakšne daljnoročne cilje pa si postavljate pri dušnopastirski skrbi?

Na to vprašanje ne morem dati odgovora. Moja naloga se bo zaključila 13. marca, ko bo iz naših krajev odšlo 28 misijonarjev iz Slovenije, ki bodo v času misijona delali z nami ramo ob ramo, zato nimam nikakšnega pooblastila za natančen odgovor.

Lahko pa izrazim svoje mnenje. Misijon, kakor ga danes pojmuje, ni namenjen samemu sebi, z misijonom naj bi se začelo nekaj novega v dušnopastirskem delu. V čem naj bi bila ta novost, naj bi videli odgovorni. Če pa do tega ne bo prišlo, bo misijon izzvenel le kot trenutna parada, trenuten ogenj, za katerega bodo krajevne razmere poskrbele, da bo kmalu ugasnil.

Z Dušanom Jakominom
se je pogovarjal Marko Tavčar

Izmed starih kraljestev v Evropi je bila Francija tista, ki je imela v svojem grbu verjetno najstarejši cvetlični znak. Vse od 12. stol. ga je predstavljala *lilija* (lilium) v stilizirani podobi in v zlati barvi na plavem polju. Po njej so francosko kraljestvo imenovali kar kraljestvo lilije — *royaume de lis*. (108) Takšna stilizirana lilija ima v grboslovju ime »fleur de lis« (lilijin cvet), za razliko od »lis de jardin« (vrtna lilija), ki se prav tako nahaja v nekaterih grbih. Potem, ko je bila v Franciji z znano revolucijo oklicana republika, je bil grb z lilijo kot znamenje kraljestva odpravljen. Drugega grba niso več uvedli.

Ponekod v Franciji je še ohranjen spomin na *omelo* (*viscum*), francosko *le gui*, ki je bil sveta rastlina starih Keltov. (109) Ti so verovali, da omelo, rastoče na hrastu, priča o prisotnosti božanstva v tem drevesu. Obirali so ga v slovesnem obredu na določen dan v luninem mesecu.

V drugi polovici prejšnjega stoletja se je lastna narodna roža uveljavila tudi v Nemčiji in tako je danes na splošno znano, da velja za nemško rožo *plavica* (cen-

taurea cyanus), nemško *Kornblume* oz. *Flockenblume*. Pomen narodne rože Nemcev je dobila potem, ko si jo je nemški cesar Viljem I. (1797-1888) izbral za okras k svojemu grbu, (110) četudi je bila kot cvet obsežnih žitnih polj pri nemških ljudeh tudi poprej priljubljena. Cesar si jo je izbral v spomin na dogodek iz otroških let: z materjo Luiso Prusko so se kraljevi otroci zatekli pred Napoleonovimi četami v žitno polje, kjer so se igrali, spletali iz plavic vence in delali iz njih šopke.

Iz cvetja v žitu so si vzeli svoj narodni cvet tudi Poljaki, katerih dežela ima prav tako obsežna žitna polja. Poljakom je postal narodni cvet *poljski mak* (papaver rhoeas), vendar jim ne ponazarja kulture polja oz. kmečkega izročila in s tem življenjskega obstoja. Njegova rdeča barva jih spominja na kri, prelito v številnih bitkah za domovino. Med največjimi je bitka pri Monte Cassinu v zadnji vojni, kjer je v sestavi angleške vojske padla množica Poljakov. Na to tragično bitko spominja tudi pesem: »Rdeči mak izpod Monte Cassina, zrasel iz poljske krvi ...« (111)

V nekaterih primerih je najbolj upoštevan ljudski cvet eden izmed tistih, ki so znani po svoji zdravilnosti. Pri Sorbih v Lužici je to *šentjanževka* (*hypericum perforatum*), sorbsko *janske zelo*, ki pa nima značaja narodnega cveta. (112) V ljudskem zdravilstvu je pri Sorbih cenjena tudi lilija, sorbsko *letuja*, pa tudi vijolica, sorbsko *fijatka*. Kot okrasni cvet imajo še posebno radi vrtnico, sorbsko *rožička*. V gornjesorbskih narečjih se ta beseda uporablja največkrat kot splošni naziv za cvetlico, za katero se sicer oznaka *kwetka* komaj kdaj sliši. Podobno kot pri Slovencih.

(Dalje)

- (107) Sporočil: Pilar Romero de Tejada (dne 22. maja), Museo Nacional de Etnología, Madrid 1986
- (108) Grand Larousse encyclopédique, tome sixième, Paris 1968 (lis)
- (109) Grand Larousse encyclopédique, tome cinquième, itm. (gui)
- (110) Segreti e virtù delle piante medicinali, itm. (fiordaliso)
- (111) Povedala: ga. Jadwiga Roszak, por. Kosmač, Sempeter pri Gorici 1985
- (112) Sporočil: Albert Lange, Institut za serbski ludospyt (dne 21.10.), Bautzen/Budyšin 1985